

Rīgas Stradiņa universitāte
Psiholoģijas laboratorija
Testu un aptauju reģistrs

1. Nosaukums latviešu valodā, autora vārds uzvārds, adaptācijas vai izveides gads:

Ticības pārdabiskajam pašvērtējuma aptauja (SBS-6), Regzdiņa & Mārtinsone, 2017

2. Nosaukums oriģinālvalodā (adaptētajam instrumentam), autora vārds uzvārds, izveides gads:

Supernatural Belief Scale (SBS-6), Jong & Halberstadt, 2016

3. Īss instrumenta vispārīgs raksturojums (ko mēra, cik un kādas skalas un jautājumi, atbilžu sniegšanas forma, atslēga jeb atbilžu interpretācija):

Ticības pārdabiskajiem spēkiem pašnovērtējuma aptaujas *The Supernatural Belief Scale (SBS)* mērķis bija novērtēt, cik lielā mērā respondentiem ir raksturīgi ticēt pārdabisku būtnu eksistencei, cenšoties ierobežot noteiktu reliģiskās valodas izmantojumu. Aptaujas autori uzsver, ka, atšķirībā no citiem pētniekiem, kuri centušies izvērtēt reliģiozitāti kā galveno fenomenu, viņi ir centušies izpētīt tieši ticības pārdabiskajam fenomenu, tai skaitā ticību pārdabiskām būtnēm, kas nav tikai reliģiski determinēts un pārsniedz organizēto reliģijas formu robežas, aptauju pozicionējot kā no reliģiskajām praksēm konceptuāli neatkarīgu (Bluemke et al, 2016). Autori uzskata, ka dažādām pārdabiskajām pārliecībām pamatā sakņojas psiholoģiski fenomeni, un nav skaidri zināms, vai ticība pārdabiskajam attīstās pasaules reliģiju (*world religious*), jauno reliģiju (*new religious*) vai netradicionālā garīguma (*idiosyncratic spiritualities*) kontekstā, tāpēc aptaujas izveidē neatdalīja tradicionālās reliģiskās pārliecības no citām ticības pārdabiskajam izpausmēm (Jong&Halberstadt, 2016).

Lai veicinātu aptaujas izmantojamību starpkultūru pētījumos, tika izveidota šī saīsinātā un uzlabotā Ticības pārdabiskajam aptaujas sešu apgalvojumu versija (*Supernatural Belief Scale-6, SBS-6*). Specifiskos terminus “Dievs”, “Eņģeļi”, “Dēmoni”, “Gars”, “Dvēsele”, “Brīnumi” iespējams aizstāt ar attiecīgajai kultūrvidei atbilstošākiem, saglabājot apgalvojumu būtību. *SBS-6* tiek izmantots tādās valstīs kā USA, Brazīlija, Krievija, Japāna, Filipīnas, Dienvidkoreja, *SBS-6* oriģinālversijas psihometriskie rādītāji apstiprina viena faktora veidošanos (oriģināla $\alpha = 0,97$ un $0,90$). (Jong & Halberstadt, 2016).

Aptauju veido viena skala, seši apgalvojumi. *SBS-6* oriģinālversijas psihometriskie rādītāji apstiprina viena faktora veidošanos (Jong & Halberstadt, 2016).

Instrukcijā respondenti tika aicināti izvērtēt, cik lielā mērā piekrīt minētajiem

apgalvojumiem, un atbildēt, sniedzot vērtējumu Likerta skalā no -4 līdz 4 (-4 - “pilnīgi nepiekrītu”, 0 – “ne piekrītu, ne nepiekrītu”, 4 – “pilnībā piekrītu”).

Rezultātus aprēķina, apkopojot vidējo rādītāju un izvērtējot sakarības ar saistītajiem pētījuma jautājumiem. Zemākie negatīvie rādītāji saistās ar galēju neticību vai ateismu, pozitīvie un augstākie ar pārliecinātu ticību vai reliģisko pārliecību, viduspunkts raksturo agnosticismu vai nenoteiktību (Jong & Halberstadt, 2016).

4. Informācija, vai instruments ir brīvi pieejams lietošanai pētniecībā vai arī to atļauts lietot tikai adaptācijas ietvaros veiktajā pētījumā:

Lūdzam Jūs vērsties pie oriģināla autora ar lūgumu izmantot latviski adaptēto instrumentu sava darba vajadzībām. Rakstiski saņemtā atļauja ir jāiesūta Psiholoģijas laboratorijas testu un aptauju reģistra atbildīgajai kontaktpersonai ([skat. reģistra web](#)). Jāizpilda un jāiesūta arī web ievietotais iesniegums. Pēc tam, balstoties uz no oriģināla autora saņemto informāciju un Jūsu iesniegumu, izsniegsim Jums instrumentu. Autors: Jonathan Jong, web: <http://jonathanjong.ninja/> epasts: jonathan.jong@anthro.ox.ac.uk

5. Īsa pamatinformācija par Jūsu adaptētā vai izveidotā instrumenta rādītājiem (piem. Kronbaha alfas):

Adaptācijas izlase: 235 respondenti ($n(\text{siev}) = 87,20\%$, $n(\text{vīr}) = 12,80\%$) vecumā no 18 līdz 70 gadiem ($M = 32.51$, $SD = 8.93$). Retestu aizpildīja 34 respondenti ($n(\text{siev}) = 97,06\%$, $n(\text{vīr}) = 2,94\%$), vecuma diapazonā no 22 līdz 52 gadiem ($M = 9.26$, $SD = 1.55$).

Ticības pārdabiskajam pašvērtējuma aptaujas (Supernatural Belief Scale, SBS-6, Jong & Halberstadt, 2016) adaptācijas pirmā posma apgalvojumu reakcijas un diskriminācijas indeksi

<i>SBS-6 pirmā adaptācijas posma apgalvojumi</i>	<i>Apgalvojumu psihometriskie rādītāji</i>	
	<i>Reakcijas indekss</i>	<i>Diskriminācijas indekss</i>
Pastāv visvarena, visaptveroša garīga esība, kuru mēs saucam par Dievu	1,19	0,72
Pastāv labas vai ļaunas garīgas būtnes, tādas kā eņģeļi vai dēmoni	-0,40	0,69
Katrai cilvēciskai būtnei atsevišķi no fiziskā ķermeņa ir gars vai dvēsele	1,95	0,80
Pēc nāves pastāv dažādas dzīves izpausmes formas	0,79	0,67
Līdzās fiziskajai pasaulei pastāv garīgā pasaule	2,11	0,82
Ir iespējami pārdabiski notikumi (piemēram, brīnumi), kuriem nav zinātniska izskaidrojuma	1,40	0,75

Piezīme. N = 235.

Aplūkojot reakcijas indeksus, var secināt, ka visi apgalvojumi iekļaujas diapazonā no -0,40 līdz 2,11 ($M = 1,17$), kas liecina, ka pastāv līdzsvars starp viena un otra pola atbildēm. Diskriminācijas indeksa zemākā robeža ir 0,20 un augstākā robeža ir 0,80. Apgalvojumiem ir jāiekļaujas šajās robežās. Aplūkojot 5. tabulu, ir redzams, ka viens – piektais apgalvojums pārsniedz šīs robežas ar diskriminācijas indeksu 0,82, kas liecina par tendenci uz šo apgalvojumu sniegt

līdzīgas atbildes. Pārējie pieci apgalvojumi iekļaujas diapazonā no 0,20 līdz 0,80 (0,67-0,80, $M = 0,74$), kas liecina par to, ka apgalvojumi ir attiecināmi uz mērāmo pazīmi.

Apskatot iegūtos rezultātus, redzams, ka aptaujas apgalvojumi veido vienu faktoru, kas saskan ar oriģinālo versiju:

Ticības pārdabiskajam pašvērtējuma aptaujas (Supernatural Belief Scale, SBS-6, Jong & Halberstadt, 2016) adaptācijas pirmā posma galvenā komponentu faktoru analīze

<i>SBS-6 aptaujas panti</i>	<i>Faktoru svāri</i>
	<i>F1</i>
Pastāv visvarena, visaptveroša garīga esība, kuru mēs saucam par Dievu	0,81
Pastāv labas vai ļaunas garīgas būtnes, tādas kā eņģeļi vai dēmoni	0,79
Katrai cilvēciskai būtnei atsevišķi no fiziskā ķermeņa ir gars vai dvēsele	0,87
Pēc nāves pastāv dažādas dzīves izpausmes formas	0,76
Līdzās fiziskajai pasaulei pastāv garīgā pasaule	0,89
Ir iespējami pārdabiski notikumi (piemēram, brīnumi), kuriem nav zinātniska izskaidrojuma	0,84

Piezīme. $N = 235$. Faktori iegūti ar galveno komponentu (*principal components*) analīzes metodi, piemērojot varimaksa (*varimax*) rotāciju.

Rezultāti atspoguļo augstu iekšējo pantu saskaņotību ($\alpha = 0,90$) un saskan ar oriģinālās aptaujas rādītāju.

Aprakstošās statistikas, atbilstības normālsadalījumam un iekšējās saskaņotības rādītāji Ticības pārdabiskajam pašvērtējuma aptaujas (Supernatural Belief Scale, SBS-6, Jong & Halberstadt, 2016) adaptācijas pirmajam posmam

<i>Mainīgie</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>z</i>	<i>α</i>
SBS-6 skala	7,04	12,78	0,12*	0,90

Piezīme. $N = 235$. * $p = 0,000$.

Pīrsona korelācijas koeficients norāda uz augstu ticamību laikā, jo iekļaujas diapazonā $0,8 \leq r_{re} \leq 1$ ($r_{re} = 0,78$). Rezultāti liecina, ka testa ticamība uzskatāma par augstu un mērījumi, kas veikti ar šo testu, ir stabili laikā.

“Ticības pārdabiskajam aptaujas (*Supernatural Belief Scale, SBS-6*)” pirmais adaptācijas posms uzskatāms par paveiktu, jo apstiprinās pantu piemērotība atbilstošās pazīmes mērīšanai, iegūtie rezultāti atspoguļo labu skalas iekšējo saskaņotību, aptaujas faktoru struktūra saskan ar oriģinālo aptaujas versiju, kā arī tika apstiprināta aptaujas ticamība kā mērījuma stabilitāte laikā.

Literatūras avoti

Jong, J., Bluemke, M. & Halberstadt, J. (2013). Fear of Death and Supernatural Beliefs: Developing a New Supernatural Belief Scale to Test the Relationship. *European Journal of Personality* 27, 495–506.

Jong, J., & Halberstadt, J. (2016). *Death anxiety and religious belief: an existential psychology of religion*. London, UK: Bloomsbury Academic.

Informācija sagatavota RSU Psiholoģijas laboratorijā.

Ja Jums rodas jautājumi par šo aprakstu, interesē RSU adaptētie vai izveidotie instrumenti, to pieejamība, izmantošanas iespējas, kā arī rodas jebkuri jautājumi saistībā ar testu un aptauju reģistru, sazinieties ar Psiholoģijas laboratorijas testu un aptauju reģistra atbildīgo kontaktpersonu. Kontaktinformāciju meklējiet reģistra mājas lapā: <https://www.rsu.lv/psihologijas-laboratorija/testu-aptauju-registrs>